

# **ПРИРОДО-МАТЕМАТИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ**

**Катедра География, екология и опазване на околната среда**

**ОБРАЗОВАТЕЛНО –КВАЛИФИКАЦИОННА СТЕПЕН: ДОКТОР**

## **ПРИРОДНА ГЕОГРАФИЯ**

|                                              |                                                     |
|----------------------------------------------|-----------------------------------------------------|
| НАУЧНА ОБЛАСТ:                               | 4. ПРИРОДНИ НАУКИ,<br>МАТЕМАТИКА И<br>ИНФОРМАТИКА   |
| ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ:                   | 4.4 НАУКИ ЗА ЗЕМЯТА                                 |
| НИВО ПО НАЦИОНАЛНА<br>КВАЛИФИКАЦИОННА РАМКА: | 8                                                   |
| ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ:                  | ИЗСЛЕДОВАТЕЛ                                        |
| СРОК НА ОБУЧЕНИЕ:                            | 3 /три / или 4 /четири/ ГОДИНИ                      |
| ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ:                           | РЕДОВНА/<br>САМОСТОЯТЕЛНА/ЗАДОЧНА /<br>ДИСТАНЦИОННА |

УЧЕБНИЯТ ПЛАН Е ПРИЕТ ОТ 2019Г.

## **КВАЛИФИКАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА**

### **1. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДОКТОРСКАТА ПРОГРАМА**

Квалификационната характеристика, учебният план и учебните програми на научната специалност „Природна география“ са в съответствие със Закона за Висшето образование и Правилниците на университета.

Научната специалност „Природна география“ е от Професионално направление 4.4. “Науки за Земята”, от Научна област 4. „Природни науки, математика и информатика“ и се администрира от катедра „География, екология и опазване на околната среда”, към Природо-математически факултет на ЮЗУ “Неофит Рилски”.

Обучението приключва със защита на докторска дисертация. Завършилите получават образователната и научна степен “доктор“ по Природна география.

Обучават се докторанти от всички региони на страната и от други държави.

## **2. ЦЕЛИ НА ДОКТОРСКАТА ПРОГРАМА**

Основната цел на докторската програма “Природна география” е да се осъществи устойчив процес на задълбочена научноизследователска подготовка на кадри, с широкопрофилна подготовка които да придобият комплекс от качества за компетентно осъществяване на научна, научно-приложна и преподавателска дейност в областта на природната география.

Обучението е насочено към реализиране на следните **основни задачи**:

- Осъществяване на високо качество на теоретична подготовка и практически умения за анализ, оценка и управление на природните процеси;
- Обучение и овладяване на съвременните методи и подходи, обработка на данни и информация, необходими за решаването на основните проблеми на съвременността – изменения на климата, промени в природната среда и др.
- Придобиване на компетентности и умения за организация на планирано научно изследване и реализиране на самостоятелна експериментална дейност в тематичната научна област;
- Да създава възможности за усвояване на съвременни теоретични знания, формиране на методологически опит и умения за планиране и провеждане на научноизследователска дейност.
- Да формира компетенции за осъществяване на професионална работа (самостоятелна и в екип) за прилагане на иновационни, научни постижения в областта на устойчивото развитие и опазването на природните ресурси.

## **3. ОБЩА КВАЛИФИКАЦИЯ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМАТА**

Разработването на дисертационния труд в областта на природната география е научноизследователска задача или оригинално научно изследване, насочено към решаване на научни или научно-приложни проблеми. Той съдържа оригинален теоретичен или приложен принос и показва, че авторът му има задълбочени научни познания в съответната област и способност за самостоятелни научни изследвания.

Програмата за обучението на докторанти по Природна география осигурява научно ръководство и материална база за научни, научно-приложни и развойни разработки. Тя допринася за овладяване на методологията на научното познание и общонаучните методи за анализ, формиране на професионална готовност за самостоятелна научноизследователска и педагогическа работа; формиране на умения и навици за използване на средствата на съвременните информационни и комуникационни технологии в научноизследователската и педагогическата дейност.

## **4. УСВОЕНИ ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ СЪГЛАСНО НАЦИОНАЛНАТА КВАЛИФИКАЦИОННА РАМКА**

### **4.1 Знания (теоретически и/или фактологически)**

Докторантът, успешно завършил докторската програма Природна география е необходимо да:

- Притежава и използва специализирани и систематизирани знания за извършване на критичен анализ и за синтезиране на нови идеи;

- Да владее методите на научните изследвания в областта на природната география;
- Притежава способност за разширяване на съществуващите знания в областта, както и на нейните взаимодействия с гранични научни области;
- Притежава знания с най-висока степен на сложност и извършва оригинални изследвания;
- Представя знания и разбиране на най-високо равнище, не само в областта, но и в близки научни области;
- Демонстрира и изразява знания чрез степента на сложност на проведените, разбрани и обосновани научни изследвания.

#### **4.2. Умения (познавателни и/или практически)**

Докторантът, успешно завършил докторската програма Природна география е необходимо да:

- Притежава умения да създава и ръководи мрежи или екипи, да разпределя времето и да управлява човешки и финансови ресурси, да решава комплексни проблеми чрез нови технологични методи и инструменти;
- Бързо намира, извлича, подрежда, синтезира и оценява необходимата информация от различни източници, независимо дали са подробни или оскъдни;
- Притежава умения да решава и преодолява критични проблеми в областта на проучването и/или нововъведенията, да подобрява стандартните модели и подходи;
- Да развива иновативни решения чрез комбиниране на различни оригинални стратегии и технологии, да управлява несполучливите опити и да продължава напред, да подобрява стандартните модели и подходи;
- Да владее методи и средства да предвижда промените и проблемите, да се абстрахира от средата и да мисли иновативно;
- Да разработва и поставя рационален план, за да донесе нови идеи за плодотворен край, да усвоява бързо нови качества и умения, да предвижда технологичното и творческо развитие;
- Да пише и представя научни и технически документи (научни статии, резюмета, доклади, фигури, графики и др.);
- Да комуникира чрез различни медии пред различна аудитория;
- Да притежава умения като издръжливост, предприемчивост, твърдост, вискателност, приспособимост и интелектуална гъвкавост.

#### **4.3. Самостоятелност и отговорност**

- Докторантът, успешно завършил докторската програма Природна география е необходимо да:
- Създава и интерпретира нови знания чрез собствени изследвания или друга научна дейност;

- Чрез постигнатите нови знания демонстрира умения за разширяване на обхвата на досега познатата научна област и преценява необходимостта от актуални публикации;
- Притежава способност за самооценка на постиженията на изследователския труд;
- Притежава способности да съставя, проектира, изпълнява и адаптира съвременен изследователски процес с научна стабилност.

#### **4.4. Компетентност за учене**

Показва капацитет за систематично придобиване и разбиране на значително количество знания от най-съвременните научни постижения или от областта на професионалната практика

#### **4.5. Комуникативни и социални компетентности**

- Представа качества и преносими умения, изискващи проявяване на висока лична отговорност, самостоятелна инициативност в сложни и непредвидими обстоятелства, както и в професионална или еквивалентна среда;
- Демонстрира общи способности да концептуализира, проектира и изпълнява проекти за генериране на нови знания, прилагане или разбиране на най-модерните достижения, както и да адаптира проектния дизайн към непредвидено възникващи обстоятелства;
- Пълноценно общува на някои от най-разпространените европейски езици.

#### **4.6. Професионални компетентности**

- Детайлно разбира техники, прилагани за научни изследвания и сложни академични проучвания;
- Извършва информирани преценки по сложни въпроси в съответната област, често в отсъствието на пълни данни, както и да представя идеите и заключенията си ясно и ефективно пред специалисти и неспециалисти;
- Притежава способност да продължава изследванията в съответната научна област на все по-сложни равнища, като допринася за развитието на нови техники, идеи или подходи;
- Завършилите докторанти могат да извършват самостоятелни научни изследвания, изискващи фундаментална подготовка; притежават задълбочени специализирани познания в професионалното направление "Науки за Земята"; владеят технологиите за извършване на съвременни научни изследвания;
- Имат нужната подготовка за научно-педагогическа работа във висшите и средните специални училища;
- Могат да бъдат членове или ръководители на научен колектив по научноизследователски проекти, свързани с рамковите спогодби на ЕС, НАТО, фонд "Научни изследвания" и др.;
- Могат да разработват и предлагат методи и технологии за научни изследвания в областта на природната география, да извършват експертна дейност, да участват

в работата на научни съвети, семинари, научни конференции и др.

## **5. СФЕРИ НА ПРОФЕСИОНАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ**

Завършилите и успешно защитили докторанти могат да намерят своята реализация в научните организации и висшите училища на страната като изследователи и преподаватели, като експерти в различни министерства и техните регионални структури, общински и областни администрации и различни ведомства, където са необходими знания за природните ресурси, тяхното изучаване, управление и опазване.

Докторантите могат да работят като експерти по политики по опазване на околната среда, по изучаване и опазване на компонентите на природната среда в национални и природни паркове, управление на водите в Басейнови дирекции, промени на климата, рискови природни процеси, използване на възобновяеми енергийни източници и др.

## СЪДЪРЖАНИЕ НА УЧЕБНИЯ ПЛАН

|             |                                                                                                                                             |            |
|-------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>I.</b>   | <b>ОБРАЗОВАТЕЛНА ДЕЙНОСТ</b>                                                                                                                |            |
| 1.          | Задължителна дисциплина 1 по тематичната насоченост на дисертацията                                                                         | 9          |
| 2.          | Задължителна дисциплина 2 по тематичната насоченост на дисертацията                                                                         | 9          |
| 3.          | Подготовка и управление на проекти                                                                                                          | 3          |
| 4.          | Английски език                                                                                                                              | 4          |
| 5.          | Избираема дисциплина                                                                                                                        | 5          |
|             | <b>ОБЩО:</b>                                                                                                                                | <b>30</b>  |
| <b>II.</b>  | <b>НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ</b>                                                                                                        |            |
| 1.          | Изработване и представяне на концепция за структурата и съдържанието на дисертацията, определяне на цел, задачи и методи на изследване.     | 3          |
| 2.          | Издирване, проучване на литературни източници по темата на дисертацията.                                                                    | 10         |
| 3.          | Анализ на подбрани литературни източници и написване на главата „Литературен обзор/ Изученост на района”.                                   | 5          |
| 4.          | Теренни и/или лабораторни изследвания и/или издирване и събиране на данни по тематичната насоченост на дисертацията.                        | 18         |
| 5.          | Подготовка и написване на части от дисертацията: Описание на обекта на изследване“, „Материали и методи на изследването”.                   | 10         |
| 6.          | Систематизиране, обработка и анализ на данните от научноизследователската работа.                                                           | 14         |
| 7.          | Подготовка и написване на части от дисертацията, включващи резултатите от изследването                                                      | 20         |
| 8.          | Подготовка на доклад и участие в научен форум по тематичната област на дисертацията                                                         | 12         |
| 9.          | Подготовка и публикуване на статия в научно списание и/или сборник по тематичната област на дисертацията.                                   | 12         |
| 10.         | Последна обработка и финализиране на дисертационния труд.                                                                                   | 15         |
| 11.         | Подготовка, представяне и обсъждане на дисертационния труд на Катедрен съвет.                                                               | 5          |
| 12.         | Завършване на дисертационния труд. Подготовка за апробация.                                                                                 | 6          |
|             | <b>ОБЩО:</b>                                                                                                                                | <b>130</b> |
| <b>III.</b> | <b>ПЕДАГОГИЧЕСКА ДЕЙНОСТ</b>                                                                                                                |            |
| 1.          | Провеждане на теренни учебни практики и/или упражнения / по дисциплини от учебния план на специалностите ГРП, ЕООС и ПОГИ, ОКС „бакалавър”. | 4          |
| 2.          | Консултации на студенти от ОКС „бакалавър” по дисциплини от учебния план на специалности ГРП, ЕООС и ПОГИ.                                  | 3          |
| 3.          | Проверка на тестове, презентации, писмени работи и др., изготвени от студенти от специалности ГРП, ЕООС и ПОГИ, ОКС „бакалавър”.            | 6          |
| 4.          | Изготвяне на рецензии на дипломни работи на студенти от професионално направление 4.4 Науки за Земята.                                      | 2          |
|             | <b>ОБЩО:</b>                                                                                                                                | <b>15</b>  |
| <b>IV.</b>  | <b>ДРУГИ</b>                                                                                                                                |            |
| 1.          | Участие в заседания на катедра ГЕООС.                                                                                                       | 1          |
| 2.          | Участие в работата на университетски комисии, катедрени комисии, работни срещи или други административни дейности.                          | 4          |
|             | <b>ОБЩО:</b>                                                                                                                                | <b>5</b>   |

|  |                             |
|--|-----------------------------|
|  | <b>ИЗБИРАЕМИ ДИСЦИПЛИНИ</b> |
|--|-----------------------------|

|    |                                                                          |   |
|----|--------------------------------------------------------------------------|---|
| 1. | Приложение на ГИС в географските изследвания                             | 5 |
| 2. | Приложна статистика                                                      | 5 |
| 3. | Математически модели в природната география                              | 5 |
| 4. | Дистанционни методи за оценка и анализ на компонентите на околната среда | 5 |
| 5. | Методология на научните изследвания                                      | 5 |
| 6. | Методика на подготовката и писане на дисертация                          | 5 |
|    | *Или друга учебна дисциплина, гласувана на катедрен съвет                |   |

# АНОТАЦИЯ НА УЧЕБНИТЕ ДИСЦИПЛИНИ

## ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ДИСЦИПЛИНИ

### ПОДГОТОВКА И УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ

**ECTS кредити:** 3.0

**Форма за проверка на знанията:** изпит

**Вид на изпита:** писмен

**Семестър:** II

**Методическо ръководство:**

Катедра „Икономика“

Стопански факултет

**Лектор:** проф. д-р Албена Вуцова

E-mail: [avutsova@swu.bg](mailto:avutsova@swu.bg)

#### Анотация

Основната цел е да подготви висококвалифицирани специалисти в подготовката и управлението на проекти на национално и трансевропейско ниво, като се предоставят знания и умения за различни видове проекти и програми. Специфични цели на курса: да се дадат базови знания и умения по управление на проекти като се разгледат национални и международни инструменти за подкрепа на проекти и програми с различна насоченост; да се обогатят знанията за същността и основните характеристики на управлението на проекти и управлението на проектни екипи; да се предоставят добри практики за вземане на стратегически и тактически управленски решения свързани с управлението на проекти.

Докторантите, които се обучават в този курс, ще придобият след завършването му необходимата компетенция да разработят проект, дизайн на проект в различни области, да участват в управление на даден проект и да го доведат до реализация. Придобитите знания имат важно значение, тъй като развитието на различни видове икономически направления ще се извършва на проектно-програмна основа.

Предлаганият курс е в съответствие с мисията и концепцията на университета за предоставяне на модерни и актуални знания; обемът на курса е съобразен с предвидените кредити, както и квалификационната характеристика на специалността.



# АНГЛИЙСКИ ЕЗИК

**ECTS кредити:**4.0

**Форма за проверка на знанията:** изпит

**Вид на изпита:** писмен

Семестър I

**Методическо ръководство:**

Катедра „Германистика и романистика“

Филологически факултет

**Лектор:** доц. д-р Дафина Костадинова

E-mail: [dafinakostadinova@swu.bg](mailto:dafinakostadinova@swu.bg)

## Анотация

Курсът по английски език е задължителен за всички докторанти през първата година на обучението си, обучаващи се по различни докторантските програми във всички факултети на ЮЗУ „Н. Рилски” съгласно решение на Академичния съвет Протокол No21 от 04.09.2013 г.

Курсът се провежда всяка година в първия месец след приключване на летния семестър и времетраенето му е различно, в зависимост от формирането на групите по нива на езикова компетентност. Нивото на компетентност се определя чрез входен тест, на базата на който участниците се разпределят в четири нива – начинаещи, фалшиви начинаещи, средно напреднали и напреднали, които се обучават съответно на ниво A1, A2, B1 и B2. По този начин се сформират четири групи. При липса на абсолютно начинаещи, групите са три – начинаещи, средно напреднали и напреднали.

Продължителността на курса зависи от нивото на групата. Начинаещите (абсолютни и фалшиви) преминават четириседмичен курс на обучение с общ хорариум 120 часа, средно напредналите – триседмичен курс с общо 90 часа, а напредналите – двуседмичен курс с общо 60 часа. Дневната натовареност за всички курсове е 6 часа. В последните 2 часа на обучението се провежда финален изпит.

Учебната програма по английски език предвижда обучение на 4 основни нива, отговарящ и на Общата езикова европейска рамка /ОЕЕР/, които отговарят на нуждите на четирите основни групи. Всички курсове предвиждат практическа подготовка на студентите по английски език, като фокусът е върху усвояване на основни знания по лексика и граматика при по-ниските нива и усъвършенстването и разширяването на знанията и повишаване на нивото на владение на езика в по-високите нива. Обучението се базира на интегративен подход, при който придобиването на нови за докторантите знания и умения е основано на развиването на четирите основни вида умения: четене, писане, слушане и говорене. В групата на напредналите специално внимание се обръща на изграждането на уменията за говорене и слушане, усвояването на основни принципи на изграждането на академичен текст на английски език, специализирана академична терминология и фразеология, както и на уменията за изготвяне на презентации на английски език.

Курсът по практически английски за докторанти задължително съдържа следните модули: практическа граматика, лексика, писмени упражнения, четене и слушане с разбиране и разговор. В зависимост от конкретните нужди на обучаемите от различните факултети и специалности, преподавателите могат да въведат специализирана за областта лексика и упражнения по специализиран и общ превод. За целите на обучението се използват утвърдени учебни пособия от областта на университетската дидактика, както и изработени от преподавателите материали, които да отговарят на специализираните потребности на докторантите.

## ИЗБИРАЕМИ ДИСЦИПЛИНИ

### МЕТОДОЛОГИЯ НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ

**ECTS кредити:** 5.0

**Форма за проверка на знанията:**

**Семестър:** I

**Методическо ръководство:**

Катедра „Педагогика“

Факултет по педагогика

**Лектор:** проф. д.н. Елка Янакиева

E-mail: [elka\\_yanakieva@swu.bg](mailto:elka_yanakieva@swu.bg)

#### Анотация

“Методология на научните изследвания” е насочена към детерминиране и развитие на миросгледната и философско-методологическа подготовка на докторантите.

Дисциплината цели да формира методологическото географски мислене на докторантите

и оказване на конкретна помощ при избор на методологическа основа за собственото научно изследване. За постигането на тази цел последователно се решават следните образователни задачи:

1. Формиране на умение за разпознаване и диагностика на приложените научни подходи чрез работа с подходящи автореферати на дисертации;
2. Усвояване на знания за правилата за прилагането на методологически принципи и подходи чрез критичен анализ на различни научни изследвания.
3. Формиране на умения за избор, планиране и прилагане на методологически подходи и принципи в собственото научно изследване чрез създаване на варианти и прогнозиране на крайния резултат.

В края на курса докторантите трябва да са избрали методологията на собственото си дисертационно изследване, да разбират начина на приложението му и да предвиждат качествата на крайния научен резултат.

# МЕТОДИКА НА ПОДГОТОВКАТА И ПИСАНЕ НА ДИСЕРТАЦИЯ

**ECTS кредити:** 5.0

**Форма за проверка на знанията:**

**Семестър:** III

**Методическо ръководство:** Катедра "География, екология и опазване на околната среда Факултет Природо-математически

**Лектор:** доц. д-р Иван Дреновски

**E-mail:** [idri@swu.bg](mailto:idri@swu.bg)

## Анотация

Избираемата дисциплина "Методика на подготовката и писане на дисертация" заема важно място в подготовката и разработването на докторската теза на обучаваните в докторската програма „Икономическа и социална география“. Дисциплината цели докторантите да се запознаят с методиката на самостоятелното научно изследване, да формират компетенции за планиране и извършване на изследователска работа и писмено представяне на постигнатите резултати.

Акцентираще се върху основните етапи на разработването на дисертацията при спазване на следната логическа схема:

1. Обосновка на актуалността на избраната тема;
2. Дефиниране на цели и задачи на изследването;
3. Определяне на обекта и предмета на изследване;
4. Избор на методи (методика) на изследването;
5. Описание на процеса на провеждане на изследването;
6. Обсъждане на получените резултати от изследването;
7. Формулиране на изводи и заключения.

В края на курса докторантите трябва да изградят умения за работа с литературни източници и изготвяне на библиографска справка, както и за оформяне и представяне на дисертационния труд в завършен вид, в съответствие с нормативните изисквания и традициите в българската наука.